

Vlaams
Parlement

ingediend op **1826** (2018-2019) – Nr. 1
30 januari 2019 (2018-2019)

Voorstel van resolutie

van Bart Caron, Els Robeyns en Hermes Sanctorum-Vandevoorde

betreffende een afbouwschema
voor dierproeven op apen, honden en katten

TOELICHTING

Op 1 augustus 2017 hebben de indieners van dit voorstel van resolutie ook al een voorstel van resolutie ingediend om te komen tot een afbouwschema voor dierproeven naar Nederlands model (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1255). Uit de meest recente officiële statistieken blijkt dat het aantal proefdieren in Vlaanderen in 2017 met ongeveer 8 procent gestegen is in vergelijking met het jaar voordien.

Intussen valt er alweer een ontwikkeling vast te stellen op het terrein, ook in eigen land. In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest nam staatssecretaris Bianca Debaets het initiatief om het aantal dierproeven in het omzettingsgerichte of het toegepaste onderzoek tegen 31 december met 20 procent te verminderen in vergelijking met het aantal dierproeven in dat soort onderzoek in 2017. Dat initiatief kwam er onder meer als reactie op undercoveronderzoek van dierenrechtenorganisatie GAIA waaruit de slechte behandeling van proefdieren in een lab aan de VUB bleek. Het initiatief van de staatssecretaris houdt ook een verbod in op tests op primaten, honden en katten vanaf 1 januari 2020. De Brusselse Hoofdstedelijke Regering ging in eerste lezing akkoord met het voorstel. Ook in Nederland liep de discussie verder. Het Nederlandse afbouwschema voor dierproeven werkt vooral met stimuli om alternatieven voor dierproeven aan te moedigen, weliswaar met de bedoeling om te komen tot een situatie waarin sectoren progressief dierproefvrij kunnen worden gemaakt.

Een sturend beleid is niet alleen onontbeerlijk in het licht van een geleidelijke afbouw van het aantal proefdieren, er zouden ook stimuli kunnen worden gegeven om vooral alternatieven uit te werken voor bepaalde diergroepen. Op die manier kunnen innovatieve onderzoeksmethoden worden ontwikkeld waarbij dierproeven op 'hogere' diersoorten volledig overbodig worden.

In Nederland werd die werkwijze in eerste instantie uitgewerkt door staatssecretaris van Economische Zaken Martijn Van Dam (PvdA) onder het kabinet-Rutte II. Nederland moest volgens van Dam wereldleider worden, of toch zeker koploper op het vlak van proefdiervrije innovaties.

In het nieuwe kabinet-Rutte III werd die werkwijze *grosso modo* (zij het in iets afgezwakte vorm) overgenomen door minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit Carola Schouten (D66). De ambitie was nu om van Nederland 'een voorloper' te maken in proefdiervrije innovatie.

Ondertussen is de zogenaamde Transitie Proefdiervrije Innovatie (TPI) wel opgestart. Daarbinnen is onder andere de 'Agenda proefdiervrije innovaties in het regulatoire veld' opgesteld door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) en het kernteam van TPI. In een aantal 'vernieuwingsnetwerken' moeten de betrokken partijen formuleren hoe Nederland voorloper kan worden op het gebied van proefdiervrije innovaties, van zebraavis tot fret.

Daarnaast kwam er ook een initiatief bij het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW). Minister Schouten deelt de verantwoordelijkheid voor het dossier over het onderzoek met proefdieren met de bevoegde minister Ingrid van Engelshoven (D66). Die laatste gaf voor de zomervakantie 2018 in reactie op onder andere een advies van het Rathenau Instituut, het rapport 'Van Aap naar Beter'¹, te kennen snel te willen stoppen met het onderzoek op apen en kreeg daarin de Kamer mee. In eerste instantie zou het dan gaan om een vermindering van dierproeven met 40 procent.

¹ <https://www.rathenau.nl/sites/default/files/Verkenning%20Van%20aap%20naar%20beter%20-%20Rathenau%20Instituut%202017%20DEF.pdf>

In september 2018 zorgden undercoverbeelden van de jaarlijkse gezondheidscontrole van het Biomedical Primate Research Centre (BPRC) in Rijswijk voor extra druk op de ketel. In reactie op vragen van de Partij voor de Dieren in de Kamer bevestigde de minister 'zo snel als redelijkerwijs mogelijk te willen stoppen met het gebruik van apen voor wetenschappelijk onderzoek'. Een motie van Frank Wassenberg (PvdD) en Dion Graus (PVV) om het BPRC in Rijswijk per 2025 te sluiten, haalde het niet. Een (gewijzigde) motie van Judith Tielen (VVD) haalde het wel. Daarbij werd de volgende tekst goedgekeurd:

"verzoekt de regering, er zorg voor te dragen dat de afbouw van het aantal proeven met apen zorgvuldig gebeurt en niet mag leiden tot het in gevaar komen van de bestrijding van levensbedreigende ziekten en infectieziekten die de volksgezondheid in gevaar brengen".²

Uit de discussie die nu al enige tijd in Nederland woedt, kan het volgende worden onthouden:

- 1° er is een groot draagvlak voor het principe van een geleidelijke afbouw van dierproeven en voor het stimuleren van dierproefvrije innovatie;
- 2° er is een zekere terughoudendheid als het over concrete stappen gaat, zelfs voor 'hogere' diersoorten (inclusief apen).

In het voorstel van resolutie van 1 augustus 2017 hebben de indieners van dit voorstel onder meer al het volgende voorgesteld:

- voor Vlaanderen een afbouwschema voor dierproeven naar Nederlands model uit te werken;
- in dat kader:
 - a) prioritair werk te maken van de ontwikkeling en verspreiding van alternatieven voor dierproeven op alle soorten van primaten;
 - b) in tweede instantie te streven naar volwaardige alternatieven voor alle proeven op hogere gewervelde diersoorten, zoals paarden, honden, katten, varkens en alle herkauwers;
- een stappenplan vast te leggen om te komen tot innovatieve alternatieve onderzoeksmethoden voor alle proeven op gewervelde dieren, waartoe naast alle zoogdieren ook amfibieën, reptielen, vogels en vissen behoren, en voor de uitfasering van dierproeven op gewervelde dieren in Vlaanderen. In het licht van de recente ontwikkeling in zowel het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest als in Nederland, blijven die voorstellen overeind. Aan de Vlaamse Regering wordt gevraagd om zo veel mogelijk stimuli te geven voor alternatieven voor dierproeven. Daarbij wordt in de eerste plaats gedacht aan alternatieven voor apen, katten en honden: diersoorten die ook bij organisaties die opkomen voor de rechten van dieren zoals GAIA³, als prioritair omschreven worden. Maar om een daling van het aantal proefdieren, dat op grond van de meest recente gegevens nog toeneemt, effectief te realiseren, is bovendien voldoende beleidssturing nodig. Concreet is daarvoor de uitwerking nodig van:
 - a) een stappenplan voor de afbouw en uitfasering van experimenten op primaten, waarbij ook wordt nagegaan hoe de ontwikkeling, validering en verspreiding van alternatieve methoden voor het gebruik van alle soorten van primaten kan worden gestimuleerd;
 - b) een stappenplan voor de afbouw en uitfasering van het gebruik van honden en katten voor experimenten, waarbij ook nagegaan wordt hoe de toepassing van proefdiervervangende onderzoeksmethoden gestimuleerd en gerealiseerd kan worden;
- een stappenplan vast te leggen om enerzijds het gebruik van gewervelde dieren voor experimenten af te bouwen en geleidelijk aan uit te faseren, waarbij prioritair werk gemaakt wordt van de meest invasieve proeven op die dieren, en

² <https://www.parlementairemonitor.nl/9353000/1/j9vvij5epmj1ey0/vkmpmf6de9zp>

³ <https://www.gaia.be/nl/nieuws/dieselgate-dierproeven-op-ape-onze-reactie> en <https://www.gaia.be/nl/campagne/pootitie>

- anderzijds innovatieve onderzoeksmethoden te ontwikkelen die het gebruik van gewervelde dieren voorkomen;
- in de lijn van de aanbevelingen van het Nederlandse Nationaal Comité advies dierproevenbeleid (NCad) werk te maken van:
 - a) een uitfasering van wettelijk voorgeschreven veiligheidstesten voor chemicaliën, voedingsingrediënten, pesticiden, uiterlijk tegen 2025;
 - b) een uitfasering van dierproeven vóór bijvoorbeeld vaccins op de markt gebracht worden, tegen 2025;
 - c) de ontwikkeling van een beleidsvisie voor fundamenteel onderzoek voor de volgende tien jaar, met een focus op de reductie van dierproeven;
 - waar dat mogelijk is, daarvoor samen te werken met de andere gewesten en met Nederland.

Zo hopen de indieners van dit voorstel van resolutie zo snel mogelijk te komen tot een effectief uitdoofbeleid voor dat soort proeven.

De aanbevelingen van het Nationaal Comité advies dierproevenbeleid (NCad) in Nederland⁴, waar de indieners ook al naar hebben verwezen in het voorstel van resolutie van 2017, fungeren daarbij als een goede richtingaanwijzer. Vooral de volgende aanbevelingen zijn belangrijk:

- de uitfasering van wettelijk voorgeschreven veiligheidstesten voor chemicaliën, voedingsingrediënten, pesticiden, uiterlijk tegen 2025;
- de uitfasering van dierproeven die worden uitgevoerd vóór bijvoorbeeld vaccins op de markt gebracht worden, tegen 2025; en
- de ontwikkeling van een beleidsvisie over fundamenteel onderzoek voor de volgende tien jaar, met een focus op de reductie van dierproeven.

Om de alternatieven zo snel mogelijk te ontwikkelen en voluit te gaan voor dierproefvrije innovatie in het onderzoek, kan de Vlaamse Regering het best samenwerken met Nederland en met Brussel.

De indieners van dit voorstel van resolutie leggen deze enigszins bijgestelde versie van hun voorstel van resolutie van 2017 alsnog voor, in de hoop dat het Vlaams Parlement nog voor het einde van deze zittingsperiode een positief signaal wil geven door te laten blijken dat het in deze richting verder wil zoeken naar oplossingen om tot een gefaseerde afbouw van dierproeven en de ontwikkeling van alternatieven te komen.

Als er geen meerderheid gevonden wordt voor deze resolutie ten gronde over een volledig afbouwschema, is het hopelijk toch mogelijk om voor deze bescheiden eerste stap een meerderheid te vinden.

Bart CARON
Els ROBEYNS
Hermes SANCTORUM-VANDEVOORDE

⁴ <https://www.ncadierproevenbeleid.nl/adviezen-ncad/documenten/rapport/2016/12/15/ncad-advies-transitie-naar-proefdiervrij-onderzoek>

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

- gelet op het groeiende draagvlak in Vlaanderen om alle vormen van dierenleed maximaal te voorkomen;
- rekening houdend met de Europese richtlijn 2010/63/EU betreffende de bescherming van dieren die voor wetenschappelijke doeleinden gebruikt worden. Die richtlijn staat proeven op dieren nog steeds toe, maar dringt er wel op aan om dierproeven zo veel mogelijk te verminderen, te vervangen en te verfijnen;
- overwegende dat 76 procent van de Vlamingen al te kennen heeft gegeven akkoord te gaan met een verbod op proeven op honden en katten, en 72 procent met een verbod op proeven op apen (IPSOS, 2014);
- vraagt de Vlaamse Regering om:
 - 1° voor Vlaanderen een afbouwschema voor dierproeven naar Nederlands model uit te werken;
 - 2° in het kader van dat afbouwschema prioritair werk te maken van:
 - a) een stappenplan voor de afbouw en uitfasering van experimenten op primaten en daarbij ook na te gaan hoe de ontwikkeling, validering en verspreiding van alternatieve methoden voor het gebruik van alle soorten van primaten kan worden gestimuleerd;
 - b) de afbouw en uitfasering van het gebruik van honden en katten voor experimenten en daarbij ook na te gaan hoe de toepassing van proefdiervervangende onderzoeksmethoden gestimuleerd en gerealiseerd kan worden;
 - 3° een stappenplan vast te leggen om enerzijds het gebruik van gewervelde dieren voor experimenten af te bouwen en geleidelijk aan uit te faseren, en daarbij prioritair werk te maken van de meest invasieve proeven op die dieren, en anderzijds innovatieve onderzoeksmethoden te ontwikkelen die het gebruik van gewervelde dieren voorkomen;
 - 4° in de lijn van de aanbevelingen van het Nederlands Nationaal Comité advies dierproevenbeleid werk te maken van:
 - a) de uitfasering van wettelijk voorgeschreven veiligheidstesten voor chemicaliën, voedingsingrediënten en pesticiden, uiterlijk tegen 2025;
 - b) de uitfasering van dierproeven die worden uitgevoerd vóór bijvoorbeeld vaccins op de markt gebracht worden, tegen 2025;
 - c) de ontwikkeling van een beleidsvisie voor fundamenteel onderzoek voor de volgende tien jaar, met een focus op de reductie van dierproeven;
 - 5° waar dat mogelijk is, daarvoor samen te werken met de andere gewesten en met Nederland.

Bart CARON
Els ROBEYNS
Hermes SANCTORUM-VANDEVOORDE